

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра статистики та математичних методів в економіці
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 051 «Економіка»
за освітньою програмою «Бізнес-економіка та аналітика»
на тему: «Перспективи розвитку підприємницької діяльності на рівні міста (на
прикладі м. Одеса)»

Виконавець:

студент _____ факультету
Молодецька Ділара Віталіївна _____
/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., старший викладач
Подмазко Олексій Михайлович _____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Підприємницька діяльність є рушійною силою економічного розвитку, створюючи нові робочі місця, стимулюючи інновації та сприяючи наповненню бюджету через податкові надходження. У контексті міста Одеси, яке є одним із найбільших економічних центрів України, питання розвитку підприємництва набуває особливої актуальності. Завдяки своєму стратегічному розташуванню, розвиненій транспортній інфраструктурі та багатій історико-культурній спадщині, Одеса має значний потенціал для залучення інвестицій і розширення підприємницької діяльності в різних секторах економіки.

Сучасні економічні виклики, зокрема глобалізація, технологічний прогрес, а також нестабільність внутрішнього ринку, вимагають пошуку нових підходів до ведення бізнесу. Важливим аспектом є адаптація підприємницької діяльності до сучасних економічних реалій, що передбачає впровадження інноваційних рішень, цифровізації бізнес-процесів та розвитку конкурентоспроможних галузей. Особливу роль у цьому відіграють малий та середній бізнес, який є основою економіки міста, забезпечуючи гнучкість і швидке реагування на зміни в ринковому середовищі.

Актуальність дослідження перспектив розвитку підприємництва в Одесі обумовлена необхідністю створення сприятливих умов для бізнесу, розробки ефективних стратегій підтримки підприємців та визначення напрямів, які мають найбільший потенціал для економічного зростання. Важливим є також вивчення впливу державної політики, місцевого самоврядування та міжнародних економічних зв'язків на розвиток бізнес-середовища. Особлива увага приділяється можливостям, які відкриває розвиток туристичного сектору, ІТ-індустрії, морської логістики та інших перспективних галузей.

Питаннями формування категоріального апарату підприємництва займалися В. Карпов, Н. Доброва, А. Герасимчук, Н. Герасимчук [3], Н. Васюткіна [4], Й. Шумпетер [5], організаційні аспекти підприємництва висвітлювали В. Антоцік та Р. Д. Хісріш [8], Р. МаКонелл та С. Брю [6], трансформацію підприємництва в умовах цифровізації досліджували П. К. Джонсон, К. Лорелл [27], С. Саїд [31].

Таким чином, дослідження перспектив розвитку підприємницької діяльності на рівні міста є важливим кроком для формування ефективної економічної стратегії, яка сприятиме зростанню добробуту населення, залученню інвестицій та підвищенню конкурентоспроможності міста на національному та міжнародному рівнях.

Мета роботи – теоретичні, методичні та прикладні аспекти розвитку підприємницької діяльності на рівні міста.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні **завдання**:

- визначити сутність та особливості підприємницької діяльності;
- систематизувати методичні підходи до аналізу підприємницької діяльності;
- проаналізувати світовий досвід розвитку підприємництва та оцінити можливості його застосування в Україні;
- охарактеризувати сучасний стан підприємницького середовища м. Одеса;
- оцінити ключові показники розвитку підприємництва в м. Одеса;

- виявити та проаналізувати фактори, що впливають на розвиток підприємництва в м. Одеса;
- розробити пропозиції щодо стимулювання розвитку підприємницької діяльності в м. Одеса;
- оцінити економічну ефективність та ризики впровадження запропонованих заходів.

Об’єкт дослідження – процес розвитку підприємницької діяльності м. Одеса.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та прикладних аспектів розвитку підприємницької діяльності.

Методи дослідження. Для проведення дослідження та досягнення поставленої мети в роботі використані: загальнонаукові методи, зокрема аналіз і синтез для вивчення особливостей функціонування підприємницького середовища; метод статистичних порівнянь, що дозволив опрацювати дані щодо кількості зареєстрованих підприємств, обсягів інвестицій, рівня зайнятості та інших економічних показників; графічне зображення фактичних показників; табличне узагальнення; кореляційно-регресійний аналіз тощо. Розрахунки показників ефективності запропонованих заходів проводились з використанням програмного продукту «Microsoft Excel».

Інформаційна база дослідження. Закони України та нормативно-законодавчі акти, наукові публікації та монографічні видання українських і зарубіжних учених, матеріали наукових конференцій і досліджень, статистичні дані Державної служби статистики України, наукові статті, монографічні дослідження, аналітичні звіти міжнародних та вітчизняних організацій, Інтернет-джерела.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (57 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 86 сторінок. Основний зміст викладено на 77 сторінках. Робота містить 15 таблиць та 7 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано тези «Вплив воєнного стану на підприємницьку діяльність в Одесі: виклики та стратегії адаптації» на Міжнародній науково-практичній конференції пам’яті проф. А.З. Підгорного.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні основи організації підприємницької діяльності» розглянуто сутність та особливості підприємницької діяльності, методичні підходи до її аналізу, а також світовий досвід розвитку підприємництва та можливості його застосування в Україні.

У другому розділі «Аналіз стану та розвитку підприємництва у місті Одеса» проаналізовано підприємницьке середовище м. Одеси, оцінено ключові показники розвитку підприємництва, зокрема кількість суб’єктів господарювання, фінансовий результат та обсяги експорту, а також визначено фактори, що впливають на розвиток підприємницької діяльності, такі як економічні, технологічні, соціальні та політичні.

У третьому розділі «Напрями розвитку підприємницької діяльності в місті Одеса» запропоновано комплекс заходів для стимулювання підприємництва, включаючи розвиток інфраструктури, фінансову підтримку МСБ, залучення

інвестицій, підтримку інноваційного підприємництва, спрощення регуляторної політики та розвиток туризму й креативної економіки, а також оцінено їх економічну ефективність та потенційні ризики з пропозиціями щодо їх мінімізації.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Підприємництво є ключовим елементом ринкової економіки, що забезпечує економічний розвиток через створення нових продуктів, послуг, робочих місць та впровадження інновацій. Теоретичні основи підприємництва, сформовані такими вченими, як Р. Кантільон, А. Сміт, Ж.-Б. Сей, В. Зомбарт, Й. Шумпетер та іншими, підкреслюють його багатогранність, де підприємець виступає як новатор, організатор, ризик-менеджер і рушій економічного прогресу. Сучасні концепції, такі як внутріфірмове підприємництво та інтрапартнерство, розширюють розуміння підприємницької діяльності, сприяючи гнучкості та інноваційності в організаційних структурах.

2. Методологічні підходи до аналізу підприємницької діяльності, зокрема системний підхід, традиційні та евристичні методи, а також математичне програмування, дозволяють комплексно оцінювати ефективність бізнес-процесів, виявляти проблеми та розробляти стратегії для їх вирішення. Використання факторних моделей, таких як ланцюгові підстановки чи методи відносних і абсолютних різниць, забезпечує точний аналіз впливу окремих факторів на результати діяльності підприємства.

3. Світовий досвід розвитку підприємництва демонструє важливість сприятливого бізнес-середовища, яке включає стабільну правову базу, доступ до фінансування та підтримку інновацій. Сучасні форми підприємництва, такі як електронна комерція, стартапи та спільна економіка, відкривають нові можливості, але супроводжуються викликами, зокрема високою конкуренцією, кіберзагрозами та необхідністю швидкої адаптації до технологічних змін. В Україні, попри складні умови, спостерігається зростання підприємницької активності, зокрема у сферах роздрібної торгівлі, ІТ та індивідуальних послуг. Застосування світових практик, адаптованих до місцевих реалій, разом із розвитком підприємницької культури та співпрацею між державою, бізнесом і громадськими організаціями, сприятиме подальшому економічному зростанню та інтеграції України в глобальний економічний простір.

4. Підприємницьке середовище міста Одеса характеризується високим рівнем економічної активності, що зумовлено його стратегічним розташуванням на узбережжі Чорного моря, розвиненою портовою інфраструктурою та різноманітністю галузей економіки, включаючи промисловість, торгівлю, логістику, туризм і сільське господарство. Незважаючи на виклики, спричинені воєнним станом, зокрема економічну нестабільність, міграційні процеси та руйнування інфраструктури, Одеса залишається одним із ключових економічних центрів України. У 2024 році морські порти регіону перевантажили 79,9 млн. тонн вантажів, що свідчить про їхню критичну роль у зовнішній торгівлі.

5. Аналіз показників розвитку підприємництва демонструє стійке зростання кількості суб'єктів господарювання (105,3 тис. на 01.01.2024), переважно за рахунок

фізичних осіб-підприємців (81%) та малих підприємств (18,1%). Фінансовий результат до оподаткування склав 11,26 млрд. грн., із 76,2% прибуткових підприємств, що вказує на відносну стабільність бізнес-середовища. Інтегральна оцінка розвитку підприємництва (0,783) підтверджує високий потенціал регіону, хоча необхідне вдосконалення диверсифікації економіки та підтримки малих і мікропідприємств.

6. Ключовими факторами, що впливають на розвиток підприємництва, є економічні (фінансовий результат, обсяг експорту), технологічні (цифровізація, ІТ-сектор), соціальні (міграція, рівень безробіття) та політичні (регуляторні бар'єри, державна підтримка). Кореляційно-регресійний аналіз показав сильний позитивний вплив фінансового результату ($r = 0,82$) і технологічних факторів ($r = 0,78$), тоді як безробіття ($r = -0,45$) і бюрократія обмежують зростання. Державні ініціативи, такі як центр Дія.Бізнес і Регіональна рада підтримки підприємництва, сприяють покращенню бізнес-клімату, але для сталого розвитку необхідні спрощення адміністративних процедур, підвищення доступу до фінансування та підтримка кваліфікованих кадрів.

7. Стратегічний підхід до підтримки бізнесу в Одесі є критично важливим для подолання викликів, спричинених бойовими діями, економічною нестабільністю, дефіцитом робочої сили, логістичними проблемами та зниженням купівельної спроможності населення. Запропоновані заходи охоплюють шість ключових напрямів: розвиток інфраструктури, фінансова підтримка МСБ, залучення інвестицій, інноваційне підприємництво, спрощення регуляторної політики та розвиток туризму й креативної економіки. Ці ініціативи, розраховані на період 2025-2028 років, спрямовані на створення сприятливого бізнес-середовища, стимулювання економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності регіону. Економічний ефект від реалізації заходів оцінено в 2 200 млн. грн. щорічно до 2028 року, що включатиме зростання валового регіонального продукту на 3-4%, створення 7 000 нових робочих місць і збільшення податкових надходжень на 400 млн. грн.. Інтегральний економічний ефект за 5 років становить 6 607,48 млн. грн., що підтверджує високу економічну вигоду від запропонованих ініціатив.

8. Аналіз ризиків виявив потенційні загрози, зокрема недостатнє фінансування, адміністративні бар'єри, непрозорість угод, корупційні ризики та низьку зацікавленість інвесторів через політичну нестабільність. Для їх мінімізації запропоновано впровадження прозорих процедур, автоматизації дозвільних систем, субсидованих кредитних програм, а також активного просування інвестиційних можливостей на міжнародному рівні.

АНОТАЦІЯ

Молодецька Д.В. «Перспективи розвитку підприємницької діяльності на рівні міста (на прикладі м. Одеса)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності

«051 «Економіка»»

за освітньою програмою ««Бізнес-економіка та аналітика»».

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2025.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та прикладних аспектів стимулювання підприємницької діяльності, предметом – процес розвитку підприємницької діяльності м. Одеса.

У роботі досліджено теоретичні основи підприємництва, проаналізовано світовий досвід та сучасний стан підприємницького середовища Одеси. Проведено оцінку ключових показників розвитку бізнесу, виявлено фактори, що впливають на підприємництво, зокрема економічні, технологічні, соціальні та політичні.

Запропоновано комплекс заходів для стимулювання підприємництва, включаючи розвиток інфраструктури, фінансову підтримку МСБ, залучення інвестицій, підтримку інновацій, спрощення регуляторної політики та розвиток туризму. Розраховано економічний ефект та проаналізовано ризики впровадження заходів.

Ключові слова: підприємництво, Одеса, малий та середній бізнес, інновації, інвестиції, туризм, економічний ефект, ризики.

ANNOTATION

Molodetska D.V. "Prospects for the development of entrepreneurial activity at the city level (on the example of Odesa)".

Qualifying work for obtaining an educational bachelor's degree in specialty

051 «Economics»

for the educational program “Business Economics and Analytics”.

Odessa National University of Economics. – Odesa, 2025.

The bachelor's thesis consists of three sections. The object of the study is the set of theoretical, methodological, and applied aspects of stimulating entrepreneurial activity, with the subject being the process of developing entrepreneurial activity in Odesa. The work examines the theoretical foundations of entrepreneurship, analyzes global experiences, and assesses the current state of Odesa's entrepreneurial environment. Key business development indicators are evaluated, and factors influencing entrepreneurship, including economic, technological, social, and political, are identified. A set of measures to stimulate entrepreneurship is proposed, including infrastructure development, financial support for SMEs, investment attraction, innovation support, regulatory simplification, and tourism development. The economic effect is calculated, and the risks of implementing the measures are analyzed.

Keywords: entrepreneurship, Odesa, small and medium-sized enterprises, innovation, investment, tourism, economic effect, risks.